

Dwa bratanki

PÉLDÁUL.
ÚJ LENGYEL HÁZ

Szöveg **TORMA TAMÁS**

Fotó **BUJNOVSZKY TAMÁS**

A hogy öregszen, egyre kevésbé viselem jól a bombasztikusan summázó nagy retorikai frázisokat. Nem hiszem például, hogy kilenc új lengyel ház azt is megmutatná egyben, milyen az új lengyel építészet vagy akár csak az új lengyel családiház építészet. Az viszont biztos, hogy EZ a kilenc, kiválasztott ház mély nyomot hagyott bennem. Egyrészt a felét rögtön fel tudom idézni – és a megidézett kép mellé rögtön valami érdekes karakterelem is kapcsolódik –, másrészt főleg

annyiban érdekesek, amennyiben eltérnek a hasonló magyaroktól – hiszen egy ilyen kiállítás legizgatóbb kérdése számunkra ez: HOGYAN különböznek az itteniektől?

A kiállítás majdnem egy hónapig (2015. szeptember 30. - október 22.) volt látható a FUGA-ban, a megnyitójára mellé kapcsolt *Lengyel és magyar házak félmaratonjának* elnevezett rövid prezentációsorozatban viszont magyarok is kapcsolódtak hozzá. A varsói és a budapesti építészeti központ példás együttműködése az öregebbekben rendszerváltás előtti izgalmakat is képes volt megidézni; akkoriban a visegrádi országok még sokkal jobban

képben voltak egymással kapcsolatban, az pedig főleg annak tükrében érezhető, hogy ez ma mennyire nincs így.

Tehát a váratlan meglepetés ereje: a kiállítás igen visszafogott volt. A két lengyel kurátor a kilenc házat csupán egy-egy fekete-fehér képpel, a makettjével és egy rövid leírással szerepeltette, hiányzott viszont a környezet, a többoldalúság. Volt olyan vélemény, ami szerint ez az erősen szűkítő koncepció magát az életet csontosította ki a közvetíteni kívánt építészetből, furcsamód engem éppen ez a szikár kimetszés kényszerített netes továbbkeresésre és meditálásra.

Miért ilyen felejthetetlen például *Robert Konieczny* lejtőben álló Bárkaházának az a csónakszerű alja? Állítólag a gyakori esőzések által elinduló földcsuszamlások ellen véd, számomra sokkal érdekesebb volt viszont, ahogy ezt a helyi kényszerrel lehetőségeibe fordította: egy betonhéjba helyezett lakótér szinte teljes-falás ablaksorral fordul a völgy felé, közben erősen megnehezítve a lehetséges betörők dolgát is. (Konieczny és a *KWK PROMES* iroda a félmaratonban egy rockzenésznek épített spirális és zöldtetős házat mutatta be, ami szintén erdő közelében, egy tisztáson áll. A zöld tető egy bemetszett darabját bevezették az épület belsejébe, ezzel a gesztussal egy félig kert-félig beltéri átriumot hozva létre. Korábban *Aatrial* Házuk a *World Architecture News* „Év Háza 2006” díját nyerte el.)

A kurátoroktól különösen olyan épületeket kerestek, ahol a megbízó és a tervező igen sikeresen találtak egymásra. A másik számomra igazán emlékezetes házat csupa szomszédos tűzfal és a környék melléképületekkel megszórt, kaotikus világa jelöli ki, valahol Varsóban. Erre reagáltak a tervezők, *Piotra Brzozę* és *Marcina Kwietowiza*, az utca felé egy újabb ablaktalan tűzfalal, befelé viszont a külön épületrészekbe telepített garázzsal, irodával, vendégházzal, lakással és a hozzájuk kapcsolódó, soktételű, kis belső udvarokkal. Ez a telepítés a fotó alapján ötletszerűnek tűnő, de a látszólag esetleges elrendezés valójában a nagyon mély telekre és egy korábban elrontott, ikerházas beépítésre reagált. És a kényszerekből megint előnyt, apró intimításokat teremtett.

A Medusa Group tervezőinek bytomi (Szilézia) lakóház-makettje, a *Boiko Loft*

Hátul *Piotra Brzozę* és *Marcina Kwietowiza* tervezte varsói ház makettje